

Školní návštěva:

Skupinová práce:

1. Epitaf – popis oblečení, výrazu, přilby, pozadí.
Na co myslí jednotlivé postavy?
Živý obraz s komentářem.
Rozdíl mezi epitafem a náhrobkem?
Podoba luteránského kostela:
2. Oltář –převedení příběhu oltáře do vyprávění – kramářská píseň.
3. Příběh křížové cesty.
Sochy.
4. Anna a Poslední večeře.
Rozhovory, které vedou jednotlivé postavy.
Co bylo před, co je teď, co bude?
5. Texty a obrázky. Vztah Hus – Luther.
Přečtení textu,
Objasnění textu.
Komentování obrázků – kramářská píseň.
Tvorba moderních 7 tezí.

Empora (z něm. *empor* = nahoru, vzhůru; hořejší prostor), také tribuna **E.** je *chrámová prostora charakteru galerie, tribuny či balkonu*. Tato architektonická konstrukce je nesena klenbou na sloupech nebo pilířích a do prostoru kostela je otevřena oknem nebo arkádou. V podélném kostele bývá v západní části nebo později nad bočními loděmi, v centrálním kostele obíhá kolem celého prostoru. **E.** může být i víceposchod'ová.

I. EPITAF:

Svátosti:

Náboženství

	katolické	luteránské
1	křest	
2	pod jednou	přijímání pod obojí
3	biřmování	
4	sňatku	
5	kněžského svěcení	
6	zpovědi (smíření)	
7	nemocných	

Výzdoba kostelů a spása

Nejsilněji je snaha o křesťanskou svobodu v Lutherově duchu zdůrazňována ve vybavení kostelů. Důraz na výzdobu **kazatelen, oltářů, křtitelnic a kamenných epitafů** nebo náhrobků měl vedle demonstrace příslušnosti k luterské církvi také symbolický význam. Výzdoba vybavení odráží učení o spasení „pouze z **Písma**“ – Sola Scriptura. S tím jsou spojeny svátosti, které luterské učení uznává: večeri Páně, kdy je víno a chléb proměňováno na krev a tělo na oltáři, a křest. Výzdoba vybavení je orientována vždy silně christocentricky (Christos = Kristus, centrum). Odkazuje na další ústřední myšlenky luterské věrouky spásy pomocí „pouhé **víry**“ – Sola fide – a „pouhé **milosti skrze Ježíše Krista**“ – Sola Gratia. Podle Táni Šimkové.

Tučná slova mají představovat základní prvky života věřícího člověka:

K čemu sloužila křtitelnice a k čemu kazatelna?

Jaká činnost probíhala před oltářem?

Co to byly epitafy, proč byly v kostele umístěny?

Co potřeboval člověk k tomu, aby byl spasen (neskončil v pekle?)

Co znamená Písmo s velkým písmenem (Kniha s velkým K)?

Sestavte tyto základní prvky (kostky): do logického schématu?

kazatelna oltář epitaf (náhrobek) křtitelnice (dokreslete)



II. OLTÁŘ – najděte a vysvětlete tučné podtržené pojmy:

Jak jsou vyznačena tři (čtyři) **patra**?

Základem jsou výjevy **z Kristova života (reliéfy)**:

1. patro (podstavec) – Kristův život: **zvěstování** (Anděl nese zprávu Marii), **narození** (Betlém), **klanění** tří králů (**mudrců**), **křest** (Jan Křtitel), poslední **večeře** (Beránek, chléb, víno, Jidáš).
2. patro – Kristův **rodokmen** (**David**, Šalamoun, Josef – Pěstoun Páně) = **Strom** Jišajův (z jeho boku vyrůstá strom = rodokmen)
3. patro – **Vzkříšení** / Zmrtvýchvstání
4. patro – **Nanebevstoupení**

Na oltáři je **monogram** zadavatele oltáře (celého kostela), jmenoval se Rudolf von (z) Büнау.

Delfini jsou v části:

a budou znamenat a) narození b) ukřižování c) vzkříšení?

Oltář je doprovázen třemi **citáty** (zde ve zkrácené podobě):

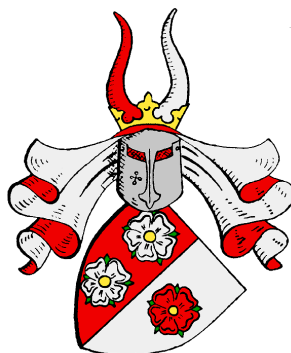
„Vezměte, jezte, toto jest mé tělo.“

„Víme, že Kristus, když byl vzkříšen z mrtvých, neumírá, smrt nad ním už nepanuje.“

„Vystoupil jsi vysoko (na nebesa) a unikl jsi z vězení.“

Nejdůležitější **pozice** z pohledu diváka je vlevo, uprostřed, vpravo?

Erby představují rod Rudolfa von (z) **Büнау** (zlaté lví hlavy s lilií v tlamě), jeho manželky Kristiny ze **Šlejnic** (dvě stříbrné a jedna červená růže) a jejich předky.



Oltář je vyzdoben **sochami**. Seřazeny podle významu: Kristus, **Panna Marie**, Jan Evangelista, Petr, Pavel, Matouš Evangelista, **Marek Evangelista** (atribut = býk). Doprovod tvoří sochy andělů.

Duha je symbolem propojení člověka s Bohem, smrtelného s věčným.

Oltář je zhotoven z obarveného, či zlaceného pískovce, alabastru (reliéfy a sochy) a mramoru (sloupy).

III. Křížová cesta

Pilát odmítá přijmout zodpovědnost za Kristovu smrt a „myje si ruce.“ Pilát řekl, že na Ježíšovi žádnou vinu nenalézá, ale lid křičel: „Ukřižuj ho.“

Veronika se prodírá mezi vojáky a na krátko se dostává do blízkosti Ježíše. Přikládá šátek na tvář Božího Syna. Ježíš na něj svou krví maluje obraz. Krev je výrazem, že Kristus je přítomen i v sebemenším skutku lásky. Otisk je díkem za Veroničinu statečnost a veřejné přiznání se k němu ve chvíli, kdy to je nebezpečné.

Když vyšli, potkali člověka jménem Šimon a přinutili ho nést kříž. Když dorazili na místo Golgota (což znamená Lebka, latinsky Kalvárie), dali Ježíšovi napít octa smíšeného se žlučí. Jakmile to okusil, nechtěl to pít. Když ho ukřižovali, losovali o jeho šaty. Pak seděli a hlídali ho. Nad hlavu mu napsali: JEŽÍŠ, ŽIDOVSKÝ KRÁL. (INRI)

Spolu s ním byli ukřižováni dva zločinci, jeden po pravici a druhý po levici. Kolemjdoucí pokyvovali hlavami a posmívali se mu: „Hej, když umíš zbořit chrám a za tři dny ho postavit, zachraň sám sebe! Jestli jsi Boží Syn, slez z kříže!“ Podobně se mu vysmívali i vrchní kněží: „Jiné zachránil, ale sám se zachránit nemůže! Jestli je král Izraele, ať sleze z kříže, a uvěříme v něj! Spoléhal na Boha, tak ať ho teď vysvobodí. Říkal přece: „Jsem Boží Syn“!“

V poledne se setmělo až do tří hodin. Pak Ježíš hlasitě vykřikl: „Eli, Eli, lama sabachtani?“ to je: „Bože můj, proč jsi mě opustil?“ Jeden strážný odběhl, vzal houbu, naplnil ji octem, nabodl na prut a dával mu napít. Ježíš znovu vykřikl a vypustil duši. Země se třásla, skály pukaly, hroby se otvíraly a těla mnoha zesnulých svatých vstala. Ti pak po jeho vzkříšení vyšli z hrobů, přišli do svatého města a ukázali se mnohým. Když ti, kdo hlídali Ježíše, viděli zemětřesení a všechno, co se dělo, hrozně se vyděsili a říkali: „Opravdu to byl Boží Syn!“ Zpozvdálí přihlížely ženy, které Ježíše doprovázely z Galileje a pomáhaly mu. Mezi nimi také Marie Magdaléna.

Marie zůstala venku u hrobu a plakala. Naklonila se do hrobu, na místě, kde předtím leželo Ježíšovo tělo, uviděla dva anděly. „Proč pláčeš, ženo?“ ptali se jí. „Vzali mého Pána, a nevím, kam ho dali,“ odpověděla. Po těch slovech se obrátila a uviděla tam stát Ježíše (nevěděla ale, že je to on). „Proč pláčeš, ženo?“ zeptal se jí Ježíš. „Koho hledáš?“ V domnění, že je to zahradník, odpověděla: „Pane, jestli jsi ho odnesl ty, řekni mi, kam jsi ho dal, ať si ho mohu odnést.“ „Marie!“ řekl jí Ježíš. Obrátila se a zvolala hebrejsky: „Rabboni!“ „Nedotýkej se mě,“ řekl jí Ježíš. „Ještě jsem nevystoupil k Otcí. Jdi k bratrům a vyříd: „Vystupuji ke svému a k vašemu Otcí, k Bohu.““ Marie Magdaléna zvěstovala učedníkům, že viděla Pána a co jí řekl.

Tomáš, učedník, nebyl s ostatními, když viděli Ježíše. Nevěřil, když vyprávěli, že Ježíš je naživu. „Neuvěřím, dokud sám nespátřím rány po hřebech a nedotknu se rány v jeho boku,“ prohlásil. O týden později byl Tomáš pospolu s dalšími učedníky a dveře místnosti byly zamčené. Náhle se Ježíš znovu ocitl mezi nimi. „Tomáši,“ řekl, „vloř svřj prst na jizvy na mřch rukou a na ránu v mém boku. Přestaň pochybovat a věř vlastním očím.“ Tomáš se

Ježíše nedotkl. Nepotřeboval to. „Můj Pane a Bože,“ pravil. „Teď věříš, protože mě vidíš na vlastní oči,“ řekl Ježíš. „Blaze těm, kteří neviděli, a uvěřili.“

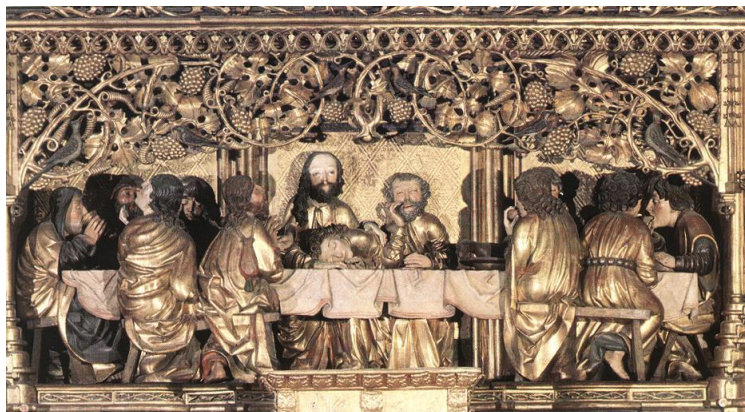
IV. Anna

Manželé Jáchym a Anna. Dvacet let nemohli mít děti. Jelikož Jáchym byl starším knězem a neplodnost byla považována za Boží trest, jednoho dne byla Jáchymova oběť veleknězem odmítnuta. Jeho kroky pak vedly do pouště ke kající modlitbě. Ani přes pohrdání neztratili tito starší manželé svou nezlomnou důvěru, až jim požehnal Bůh. Seslal každému zvlášť anděla a ujistil je, že dítě mít budou. Dítě, Marie, bylo počato z polibku pod Zlatou bránou v Jeruzalémě, kde se šťastní manželé potkali. Jáchym chvátal z upřímných modliteb v poušti, Anna se vroucně modlila v zahradě pod vavřínovým keřem. Bible se o nich nezmiňuje, jejich příběh známe z apokryfů. Podle nich byla Anna dcerou betlémského kněze. Porodila Pannu Marii a sama ji učila do věku tří let. Pak byla Marie vychovávána v jeruzalémském chrámu.

Apokryf: text neuznaný církví za součást Bible (Nového zákona)

Poslední večeře

Měli před sebou celý večer. Ježíš věděl, že to je poslední jídlo, které jí společně s přáteli, ale oni seděli okolo stolu, jako kdyby to byla normální večeře. Někteří z nich si povšimli, že Ježíš vypadá posmutněle. Ježíš rozlomil chleba a rozdělil se o něj. „Jezte,“ říkal. „Toto je mé tělo, které se pro vás láme.“ Pak uchopil kalich s vínem. „Pijte. Toto je má krev, která se za vás prolévá.“ Když jedli a pili, nechápali, jakým trápením bude muset Ježíš dalšího dne projít. „Víš, že bych pro tebe udělal cokoli,“ říkal Petr. „Dokonce bych pro tebe i umřel!“ Ježíš smutně zavrtěl hlavou. „Dříve, než zítra zakokrhá kohout, Petře, třikrát řekneš, že mě ani neznáš.“ Jidáš s ostatními dlouho nezůstal. Tajně se vykradl z místnosti. Měl smluveno, že Ježíše zradí za třicet stříbrníků.



Doplňkový text:

Ježíš učedníky zavedl do olivového háje, kterému se říkalo Getsemanská zahrada. Požádal je, aby zůstali vzhůru, zatímco se bude modlit. Začal mluvit s Bohem. „Otče, vím, že to, co mě čeká, bude obtížné,“ řekl. „Prosím, pokud je to možné, ať mě ty příšerné věci minou. Pokud to ale možné není, pomoz mi je vydržet. Buď se mnou a pomoz mi.“ Když se Ježíš vrátil ke svým přátelům, zjistil, že všichni usnuli. Měl pocit, jako by ho úplně všichni opustili. Cítil se velmi osamělý. Pak ve tmě spatřil zář pochodní a Jidáše v čele oddílu vyzbrojených mužů. Jidáš pozdravil Ježíše přátelským polibkem, a tím ho prozradil strážím. Muži Ježíše zajali a odvedli ho k výslechu – zatímco jeho přátelé měli strach a utekli.

Jidášův polibek:

V. Z Lutherových tezí:

1. Když náš Pán a mistr Ježíš Kristus řekl: „Čiňte pokání,“ chtěl, aby celý život věřícího byl pokáním.

5. Papež nemůže odpustit žádné jiné tresty než ty, které udělil ze své vlastní autority.

21. Hlasatelé odpustků bloudí, pokud tvrdí, že papežské odpustky osvobozují a zachraňují člověka ode všech trestů.

28. Je jisté, že když cinkne peníz o dno pokladnice, vzroste lakota a žádostivost, ale výsledek přímluvné modlitby církve je jen v rukou Božích.

62. Skutečným pokladem církve je nejsvětější Evangelium slávy a milosti Boží.

76. My naopak říkáme, že papežské odpustky nejsou s to odstranit vinu ani za lehké hříchy.

87. „Co papež uděluje těm, kteří mají díky své dokonalé lítosti právo na úplné odpuštění a požehnání?“

Martin Luther – citáty:

Ale děvka ďáblova, rozum, ta krásná běhna, přichází a chce být chytrá, myslí si, že to, co říká, pochází z Ducha svatého; kdo nám pak pomůže? Ani právník či lékař, ani král či císař. Neboť je to největší děvka, kterou ďábel má.

Pro nás se to nazývá a je to smrt, když zemřeme, ale pro Boha je to spánek, tak tichý, že tišší už být nemůže.

Křesťanská podstata spočívá pouze ve dvou věcech: ve víře a v lásce.

Něco není dobré a pravdivé proto, že to říká mocný, svatý nebo důležitý člověk, nýbrž správné, pravdivé a dobré je to tehdy, když to pochází od Boha.

Hrad přepevný je Pán Bůh náš.

Měly by se židům zapálit synagogy nebo školy a to, co nebude hořet, by mělo být zahrabáno v zemi tak, aby po nich nikdo nemohl nalézt kámen a popel.

Kdybych věděl, že zítra bude konec světa, ještě dnes bych šel a zasadil jabloň.

Nepravda je jako sněhová koule: čím déle se valí, tím je větší.

Něco není dobré a pravdivé jen proto, že to říká někdo mocný, svatý nebo nějaký jiný důležitý člověk, nýbrž správné, pravdivé a dobré je to už tehdy, když to pochází od Boha.

Až dosud nevědomky učil jsem a zastával jsem všechny zásady Jana Husa. Všichni, zkrátka, jsme nevědomky husité, ano sám Pavel a Augustin jsou doslova husité.

Průvodce výstavou:

I. Pojmy + obrázky + schéma:

Evangelium

křtitelnice

Anna (Samatřetí)

oltář

kazatelna

křížová cesta

poslední večeře

epitaf

apoštolové

knihtisk

Svátosti



Schéma: Kritika církve (bohatství, světský život, odpustky)

HUS

LUTHER

spor s církví (papež, koncil)

1415

1517

husitství čeština

luteránství němčina

II.

- a) Kostel:
- b) Oltář
- c) Křtitelnice
- d) Epitaf
- e) Poslední večeře

III. Kviz:

1. Jazyk užívaný v luteránských kostelech na území SZ Čech byla:
 - a) čeština
 - b) latina
 - c) němčina
2. Vztah Anna – Ježíš se rovná vztahu:
 - a) teta – synovec
 - b) kmotra – kmotřenec
 - c) babička – vnuk
3. Poslední večere se zúčastnili také:
 - a) Jidáš a Petr
 - b) Jáchym a Josef
 - c) Petr a Pilát
4. Do výbavy luteránského kostela **nepatří**:
 - a) křtitelnice
 - b) oltář
 - c) zpovědnice
5. Epitaf zachycuje:
 - a) památník s epickým příběhem
 - b) památník na narození potomka
 - c) památník za zemřelé
6. Oltář typického luteránského kostela **nemohl** být spojen se jménem:
 - a) Jan Nepomucký
 - b) Jan Křtitel
 - c) Jan Evangelista
7. Spása v luteránství přicházela především:
 - a) kněz a modlitba
 - b) odpustek a pokání
 - c) Evangelium a víra
8. Luther své teze prvně zveřejnil:
 - a) na dveře kostela
 - b) na dveře zámku
 - c) na dveře hospody
9. Erb pánů z Bünau obsahuje:
 - a) delfíny
 - b) lvy
 - c) růže
10. Rozdíl mezi Husem a Lutherem spočívá v:
 - a) kritizování praktik církve
 - b) prosazování domácího jazyka (mimo latiny)
 - c) použití knihtisku
11. Ježíšův rodokmen vychází od:
 - a) David
 - b) Marek
 - c) Matouš
12. Delfín je symbolem:
 - a) odvahy
 - b) věrnosti
 - c) vzkříšení
13. Mezi postavy křížové cesty patří:
 - a) Adam, Pilát, Šalamoun
 - b) Marie, Tomáš, Šimon
 - c) Betlém, Jeruzalém, Kalvárie